

KARA AHMET DESTANI (1977) FAKİR BAYKURT (1929-1999)

Hakkında

Fakir Baykurt'un, 1977 yılında yayımlanmış olan *Kara Ahmet Destanı* adlı romanı, *Yılanların Öcü* ve *Irazca'nın Dirliği* adlı eserlerin devamı niteliğindedir ve *Irazca Üçlemesi* adlı nehir dizinin son parçasını teşkil etmektedir. Dört yüz sayfaya yakın bir hacme sahip olan eser, toplamda otuz sekiz bölümden oluşmaktadır ve her bölüm farklı isimlerle başlıklandırılmıştır. 03.06.1978 tarihinde Orhan Kemal Roman Ödülü'ne layık görülmüş olan eserde, Irazca'nın torunu olan Ahmet'in kişisel gelişimi adeta bir belgesel şeklinde işlenmiştir. Yılanların bile maruz kaldıkları adaletsizlik karşısında sessiz kalmadıklarını gören ve insanların edilgenliğine isyan eden Irazca'nın, farklı bir tezahürünü Ahmet temsil eder. İlkel bir dünya görüşü ve bilinçle adaletsizliklere karşı savaşıma vermeye çalışan Irazca'nın aksine Ahmet, sınıf bilincine ulaşmış ve toplumsal durumları daha bütüncül ve tutarlı bir şekilde gözlemlemeye başlamıştır. Geçmişini temsil eden Irazca yerini, geleceğin ideal insanını temsil eden Ahmet alır. Anlatıdaki gerçek vaka zamanının 1960'lardan 1970'lere kadar uzandığı görülmektedir. Anlatının açık ve geniş uzamları: Karasenir Mahallesi, Karataş köyü, Burdur, Yeşilova, İstanbul ve Ankara'dır. İlahi bakış açısı ve sıfır odaklayımla ilerleyen anlatının, anlatıcı-yazar tarafından aktarıldığı görülmektedir. Kurgu boyunca anlatının geçtiği dönemin toplumsal, siyasal, iktisadi, eğitsel, sanatsal durumu üzerine önemli bilgi verilir ve toplumcu-gerçekçi kuramın güdümlü müelliflerinden biri olan Baykurt'un; anamalcı, sömürgeci ve emperyalist düzene karşı farklı açılardan çeşitli eleştiriler getirdiği görülür.

Özet

"*Irazca Üçlemesi*'nin son kitabı olan *Kara Ahmet Destanı*, oldukça karışık bir olay örgüsüne sahiptir; hem köyde hem de şehirde birden fazla çatışma söz konudur. Romanın genelinde ön plana çıkan isim üçlemenin diğer iki kitabının aksine Ahmet Kara olur; onun Burdur'da babasına karşı okumak için verdiği mücadele okurun dikkatine sunulur. Kara Bayram ve ailesinin, Irazca'yı Karataş köyünde bırakıp Burdur'a göçmesinin üzerinden beş sene geçer; bu karar neticesinde Irazca ve Bayram arasındaki çatışmanın tansiyonu, Bayram'ın babası Kara Şâli'den kalma arsaları satması ve bu arsaların Muhtar'ın eline geçmesi sebebiyle daha da yükselir. Irazca kocasından kalma bu arsaların ezeli düşmanı Muhtar'ın eline geçmesini bir türlü hazmedemez ve oğluna olan öfkesi her geçen gün artar. Diğer yandan Bayram, çalıştığı hastanedeki dine dayalı gruplaşmaların baskısı altında kalır, Daşduraklı Hilmi başta olmak üzere bazı çalışma arkadaşları tarafından namaz kılmadığı gerekçesiyle işten çıkarılmaya çalışılır. Hastane yönetiminde Hilmi'nin sözünün geçmesi onu korkutur ve Haçça ile kendisini işten çıkarmasınlar diye Hilmi'nin arzusu üzerine namaz kılmaya başlayıp yine onun tavsiyelerine uyarak dini bir eğitim görmesi için oğlu Ahmet'i İmam Hatip Okulu'na göndermek ister. Ancak Ahmet ile Haçça bu isteğe şiddetle karşıdır ve romandaki diğer çatışmaların yanına Bayram'ın evdekilerle olan çatışması da eklenir. Ahmet, okuldaki başarılarını devam ettirip kaymakam olmak ister, Haçça da onun destekçisidir. Bayram ise oğlunun hoca olup hem bu dünyayı hem de öbür dünyayı "kazanmasını" arzu eder. Bayram'a karşı verilen tepkiler zamanla şiddetli kavgalara dönüşür ve evin içindeki huzur kaybolur. İş yerindeki baskıyı eve taşıyan Bayram, ev halkını da namaza başlaması için zorlar. Bu zorlamalara İmam Hatip Okulu da dâhil olunca Ahmet, köye Irazca'nın yanına kaçar. Ahmet, babasıyla yaşadığı çatışmaya rağmen Irazca'nın ve Haçça'nın desteği sayesinde öğrenim hayatına istediği şekilde devam eder. Okulda çeşitli şairler yazarak yarışmalara katılır, birincilikler kazanır; ancak öğrenciler arasında başlayan fikir ayrılıklarında taraf olmak onun hayatını değiştirir. Ankara'da Siyasal Bilimleri kazanır ve kaymakam olma hayaline bir adım daha yaklaşır; okula kayıt yaptırmaya gittiğinde yeşil parkalı solcu gençlerle tanışır. Bu gençlerden çok etkilenir, onları dikkatle dinler, tavsiye ettikleri kitapları alarak hemen okumaya başlar ve zamanla onların içine dâhil olur. Üniversitelerde çoğalmaya başlayan öğrenci hareketleri kapsamında özellikle 6. Filo'nun gelişinden sonra ayaklanmalar ve yürüyüşler planlanır; bu planlara Ahmet de aktif bir şekilde katılır. Polis ile silahlanmaya başlayan öğrenciler arasında çatışmalar çıkınca Ahmet de tutuklanan diğer öğrencilerle birlikte karakola götürülür. Çok geçmeden serbest kalan Ahmet ve

arkadaşları, çalışmalarına devam eder. Yeni bir eylem olarak Ankara'daki gecekonduların yıkımına karşı durmak için başlatılan protesto ile gençler tekrar karakola götürülür; ancak Ahmet bu sefer tutuklanır. Haber Burdur'a ulaşır, Bayram ve Haçça çok endişelenir ama oğullarının ve inandığı davanın arkasındadır" (Çetin 2021, 72-73).

Detaylı Olay Örgüsü

Bayram'ın Tarikatçıların Arasına Girmesi Karasenir Mahallesi'ndeki bir gecekonduya yerleşmiş olan Bayram-Haçça çifti hastanede hizmetli olarak çalışmaktadır. On dört yaşına gelmiş olan Ahmet ilkokul beşinci sınıftadır. Osman'la Şerfe de ağabeyleri gibi okumaya heveslenmişlerdir. İzinli gününde olan Haçça evde ütü yapmaktadır. Ahmet'in ve Bayram'ın pantolonlarını ütölemektedir. Perşembe ve pazartesi günleri hastanede nöbetçi olan Bayram, Navrumlu Ali'yle nöbetlerini değiştirdikleri için eve erken gelir. Yorgun bir halde eve gelen Bayram ütü yaptığını gördüğü eşine pantolonunu ütölememesini söyler. Zira hastanede çalışan Daşduraklı Hilmi Nurcu Tarikatı'na mensuptur ve diğer çalışanların abdest ve namaz bekçiliğini yapmaktadır. Birkaç defa ütülü pantolonuyla Daşduraklı Hilmi'ye yakalanmış olan Bayram'ın namaz kılmadığı anlaşılmıştır. Çünkü namaz kılan erkeğin pantolonu kırışır ve diz bölgeleri eskir. Bayram Daşduraklı Hilmi'ye daha önce yalnızca cuma namazlarına gittiğini ve beş vakit namaz kılmadığını söyler. Daşduraklı Hilmi Bayram'a dindeki en önemli amelin namaz olduğunu ve kılınmayan her namaz için kulun tanrı tarafından cezalandırılacağını söyler. Daşduraklı Hilmi Bayram'a kılmadığı namazların hepsini kaza etmesi gerektiğini aksi takdirde öteki dünyada kızgın sacların üzerinde namaz kılmak zorunda kalacağını söyler. İşini kaybetmekten korkan Bayram kendine telkin edilen dini öğretilere harfiyen uymaya başlar. Çocuklarının ve eşinin de namaz kılmalarını ister fakat henüz onlara bu arzusunu söylemeye hazır değildir. Pantolonunun ütülenmemesi konusunda eşini uyardıktan sonra Bayram ikinci ezanın okunması üzerine abdest alıp namaz kılmaya gider. Haçça Bayram'ın her geçen gün sofulaşmasını gülünç bulur ve ona ütülen pantolonu misafirlğe gittiklerinde giyebileceğini söyler.

Bayram ile Haçça'nın Çatışması Yenice Mahallesi'nin imamı İlhami Hafız'la görüşen Bayram, bu yaşına kadar kılmadığı namazların hesabının yapılmasını ister. İlhami Hafız Bayram'a, bu zamana kadar kılınmamış olan namazları kaza etmenin yıllar süreceğini söyler. Fakat Bayram'a en azından kılmadığı farz namazları mutlaka kılması tavsiye edilir. Aksi takdirde öldükten sonra gideceği yerin cehennem olacağı söylenir. Tanrının affetmeyeceği tek şeyin karşısına namaz borcuyla çıkılması olacağı telkin edilir. İlhami Hafız Bayram'a çocuklarının ve eşinin de namaz kılmaları gerektiğini söyler. Zira bir baba ve eş olarak Bayram'ın onlardan da sorumlu olduğu söylenir. Her geçen gün Daşduraklı Hilmi'nin aşıladığı din öğretilerinin daha fazla etkisinde kalan Bayram; Haçça'ya ve çocuklarına nasıl namaz kıldıracağını düşünür. Zira Ahmet oldukça başarılı bir öğrencidir ve kendini okumaya adanmıştır. Kente göç edilmesiyle birlikte Haçça'ya güçlü ve bilinçli bir kişiliğe kavuşmuştur. Çocuklarının okumalarını ve hayallerini gerçekleştirmelerini ister. Onların, çeşitli dini öğretilerle insanların zihnini dumura uğratan tarikatların elinde oyuncak olmalarını istemez. Bundan dolayı Haçça Bayram'ın din konusundaki isteklerine karşı çıkar ve her geçen gün onun kişiliğinde gerçekleşmekte olan olumsuz değişimi fark eder.

Bayram ile Ahmet'in Çatışması Bir gün Bayram, Ahmet Efe'yi Bağlar Mahallesi'nde bulunan Kozlucalı Mestan Hoca'ya götürür. Bayram Ahmet'in laik bir eğitim alıp bilimle uğraşmasını değil, dini bir eğitim alıp imam olmasını istemektedir. Zira Bayram kentteki hayat pahalılığını görmüş ve kaymakam olmak isteyen oğlunun amacına ulaşmasının oldukça zor olduğunu fark etmiştir. İlk önce üniversite eğitimi alması ve daha sonra çeşitli partilere girip siyasilere yaltaklanması gerektiğini gördüğü oğlunun imam olmasının daha doğru ve kolay olacağına karar verir. İmamların kaymakamlar kadar saygı gördüklerini düşünür. Camide küçük çocuklara Kuran öğreten Mestan Hoca'nın karşısına çıkılır. Mestan Hoca Ahmet'e hafız olmak isteyip istemediğini sorar. Ahmet Mestan Hoca'ya bütün dürüstlüğüyle imam olmak istemediğini söyler. Bunun üzerine Mestan Hoca Bayram'a Ahmet'e zorla Kuran öğretemeyeceğini söyler ve ders vermeyi reddeder. Kendi isteklerine karşı gelmesi üzerine Bayram Ahmet'e kızar. Fakat Ahmet Bayram'a yalan söylemenin dinen daha kötü olduğunu ve içinden ne geliyorsa onu söylediğini söyler. Fakat Bayram'a istediği takdirde Kuran öğrenebileceğini söyler. Ancak bunu sadece babası istediği için yapacaktır Ahmet Efe. Yakın geçmişte kendilerini köyün varlıklarına karşı savunmuş olan kaymakam gibi olmak istemektedir. Kaymakam olduktan sonra köyüne geri dönmek ve ihtiyaç sahiplerine hizmet etmek istemektedir.

Kara Ailesinin Hemşerileri Tarafından Ziyaret Edilmeleri Bayram'la Haçça'nın hastanede çalıştığı bir gün, Karataş köyüne oldukça yakın bir köy olan Ortaköy'den bazı kocakarılar Karaların

evine gelirler. Ortaköylü kadınlar Bayram'la Haçça'nın eve gelmeleri üzerine köyde neler olup bittiğinden bahsederler. Aslında kendileri de kente göç etmek istemiş olsalar da yeni bir ortama uyum sağlayıp sağlayamama endişesi onlara engel olmuştur. Fakat köydeki ağır çalışma koşulları onları her geçen gün daha fazla tüketmektedir. Gençler adeta birer yaşlıya dönüşmüşlerdir. Fakat kentteki hayatın da kendine göre zorlukları olduğunun farkındadırlar. Ortaköylü kadınlar Kara ailesine Irazca'dan bahsederler. Onun Muhtar Hüsnü'yle tek başına nasıl uğraştığına değinirler. Fakat Bayram köyü terk ettikten sonra Irazca'yla hiç görüşmemiş ve bu durum iki taraf arasında bir tür inatlaşmaya dönmüştür. Irazca da köyden hiç ayrılmamış ve kentteki oğlunun yanına gitmemiştir. Ortaköylü kadınlar ve Haçça ikilinin bu inadından oldukça rahatsızdırlar. Fakat Bayram Karataş'a geri dönmek konusunda kararlıdır. Bayram Alime Teyze'ye biladeri Kerimoğlu'nun solcu olduğunu duyduğunu iğneleyici bir üslupla dile getirir. Solcuların Moskova casusu olduklarını ve hepsinin birer dinsiz olduklarını söyler. Bayram'dan almış olduğu bilgilerden dolayı Alime, kardeşi için endişelenmeye başlar.

Ebeveynlerin Ahmet'in Geleceği Üzerine Çatışması Kıldığı namazı bitirmesinin ardından Bayram, sene sonu sınavlarını bitirmesiyle birlikte Ahmet'i İlhami Hafız'ın yanına göndermeyi ve Şerfe'yi de Kuran kursuna göndermeyi düşündüğünü söyler. Haçça Bayram'ın asıl amacının hastanedeki Nurcuların desteğini kazanmak olduğunu ve işini kaybetmekten korktuğunu anlar. Haçça Bayram'a Ahmet'in hafız ya da imam olmak istemediğini ve onun en büyük arzusunun fakülte bitirip kaymakam olmak olduğunu söyler. Haçça çocuklarının bilimsel bir eğitim almasında kararlıdır ve eşinin mantıksız isteklerine karşı çıkar. Hastanede Daşduraklı Hilmi'yle bir araya gelen Bayram evdeki durumdan bahseder. Daşduraklı Hilmi'nin yanında, Personel Şefi Salim Sarı ve Başhekim Yardımcısı Namık Bey de Nur Tarikatına mensuptur. Daşduraklı Hilmi Bayram'a Ahmet'i imam veya hafız olması konusunda zorlamamasını ve bunun yerine onu İmam Hatip okuluna gönderebileceğini söyler. Zira Daşduraklı Hilmi yakın gelecekte geleceğin kaymakamlarının, yargıçlarının ve subaylarının İmam Hatip okullarından çıkacağını söyler. Daşduraklı Hilmi yakın gelecekte devleti siyasi İslamcılarının yöneteceğini söyler. Onun söylemlerinden etkilenen Bayram Haçça'ya düşüncelerini aktarır. Fakat Haçça Hilmi'nin kendisini manipüle ettiğini söyler ve bilimsel eğitimin önemi üzerinde durur. Ahmet'in öğretmeni İnarlı İzzet'le ders sonunda görüşen Haçça Bayram'ın söylediklerinden bahseder. Okulun işgörenlerinden biri Haçça'ya Daşdurak köyünün yerlilerinin tamamen Nurcu olduklarını söyler. Başkalarıyla konuşurken sürekli yellenen Hilmi'ye güvenilmeyeceğini söyler. Aynı şekilde Öğretmen İzzet de Ahmet'in düz bir lisede eğitimine devam etmesi gerektiğini söyler.

Babasının Baskıları Üzerine Ahmet'in Karataş'a Gitmesi Akşam vakitlerinde evde bir araya gelen Kara ailesinin oldukça gergin olduğu görülür. Çocukların geleceği konusunda fikir ayrılığına düşmüş olan Bayram'la Haçça yemek boyunca birbirleriyle konuşmazlar. Kendi zorlamasıyla Ahmet'i imam veya hafız yapamayacağını anlayan Bayram başka bir çözüm düşünmeye başlar. Yatsı namazını kıldıktan sonra Bayram Ahmet'i yanına çağırır. Bayram Ahmet'e, onu İlhami Hafız'a göndermekten vazgeçtiğini söyler. Ancak Bayram Ahmet'e, yaz boyunca beş vakit namaz kılacağını ve gelecek sene İmam Hatip'te eğitimine devam edeceğini söyler. İstemsiz bir şekilde de olsa Ahmet Bayram'ın isteğini kabul eder. Fakat Haçça, Bayram'ın Ahmet'i böylesine zorlamasına karşı çıkar. Haçça Ahmet'in bilimsel ve laik bir eğitim almasında kararlıdır. Müzik dersinden son sınavını olduktan sonra hastaneye gelen Ahmet Haçça'ya Karataş'a gitmek istediğini söyler. Babasının zorlamasıyla yaz mevsimi boyunca namaz kılmak ve İmam Hatip okuluna gitmek istemeyen Ahmet, yazı Irazca'nın yanında geçirmeye karar vermiştir. Hastanede diğer meslektaşlarıyla birlikte çamaşır yıkayan Haçça Ahmet'in Karataş'a gidebilmesi için arkadaşlarından borç para alır. Gerekli meblağın toplanmasıyla birlikte Haçça Ahmet'e nereden, hangi araca bineceğini ve Irazca'ya hediye bir şeyler götürmesini de söyler. Çarşıdan bir araca binen Ahmet Karataş'ın yolunu tutar.

Ahmet'le Irazca'nın Bir Araya Gelmeleri Evin emektar bekçi köpeği Toman'la birlikte kapının önünde oturan Irazca derin düşüncelere dalmıştır. Karataş'taki düşmanlarını ve davasını bırakmayı ve bir korkak olarak anılmayı istemediği için kente göç etmemiş olan Irazca oldukça yalnızlaşmıştır. ABD'nin yapmış olduğu yardımlar sayesinde kendi tarlalarında tarım makineleri kullanmaya başlamış olan Muhtar Hüsnü kısa sürede zenginliğine zenginlik katmıştır. Ailesi tarafından yalnızlığa terk edilmiş ve hasımlarının her geçen güçlendiğini seyretmek zorunda kalmış olan Irazca dertlidir. Bir süre sonra elindekilerle birlikte Ahmet'in kapıdan içeri girdiği görülür. Ahmet'i tanıdığı olan Toman havlamaya ve çeşitli oyunlar oynayıp dans etmeye başlar. Başlangıçta birbirlerine nasıl tepki vereceklerini bilemeyen Ahmet ve Irazca ikilisi birbirlerine sarılırlar. Irazca Ahmet'i bütün sevgisi, samimiyeti ve sıcaklığıyla kucaklar. Ahmet Irazca'ya evdeki durumu, ailesinin durumunu ve Karataş'a neden geldiğini anlatır. Bayram'a karşı oldukça öfkeli olan Irazca, bir süre önce onun Karataş'a tarlalardan birini Sultanca

Teyze'nin oğlu Şükrü'ye satmak için geldiğini fakat kendisini görmeden geri döndüğünü söyler. Ahmet'in Bayram tarafından tarikatçıların ve din simsarlarının ağına düşürüldüğünü öğrenen Irazca iyice sinirlenir. Bayram'ın her zaman kişiliğiz bir korkak olduğunu söyler.

Bayram'ın Ahmet'in Kaçışına Öfkelenmesi İşten eve döndükten bir süre sonra Bayram, Ahmet'in eve gelmemiş olmasından kuşkulandır ve onun kaçmış olduğunu anlar. Öfkesine yenik düşen Bayram bütün hıncını ilk olarak Şerfe'den ve Osman'dan alır. Akşam vakitlerinde eve döndüğünde Ahmet'in Karataş'a gittiğini öğrenen Bayram'ın öfkeleneneğinin farkında olan Haçça oyalanarak eve gelir. Eşinin haksızlıklarına ve yersiz öfkesine boyun eğmek istemeyen Haçça ona karşı koymaya karar verir. Eve varan Haçça Bayram'ın öfkesine ve saldırganlığına aynı şekilde karşılık vermeye çalışsa da bunu başaramaz. Fakat çevredeki komşular tarafından kurtarılır ve onların evine gider. Bayram'la konuşan komşular onu sakinleştirmeyi başarırlar. İlerleyen saatlerde Haçça eve geri döner. Haçça'nın asiliklerinden bıkmış olan Bayram, onun yeniden gebe kalmasını sağlayıp bir çocuğun sorumluluğunu yükleyerek onun ailevi konularda etkisiz kalmasını amaçlar. Ancak Haçça artık çocuk doğurmak istemez. Yeniden bir araya gelen ikili yatağa girdiklerinde Bayram'ın ısrarı üzerine birlikte olurlar.

Karataş'taki Olumlu ve Olumsuz Gelişmeler Ertesi sabah erken vakitlerde uyanmış olan Irazca harımla ve hayvanlarla ilgilenir. Kahvaltı için katmer yapmış fakat henüz uyanmamış olan Ahmet'i beklemiştir. Hayatın erken saatlerde başladığı köyde Irazca, Ahmet'in hala uyanmamış olmasını yadırgar. Ahmet'in neden hala uyanmadığını ve bunun bir kent adeti olup olmadığını düşünür. Bir parça katmeri Toman'a verdikten sonra Irazca Ahmet'e seslenir ve onu uyandırır. Dönemin siyasi iktidarı olan Milli Birlikçilerle iş birliği yapmış olan Muhtar Hüsnü, ABD yardımlarından fazlasıyla yararlanmış ve tarımda makineleşmeye geçmiştir. Karataşlılar tarafından satılığa çıkarılan bütün tarlalara talip olur ve bütün rakiplerini ezip geçer. Amacı Karataş köyündeki ekilebilir alanların üçte birine sahip olmaktır. Kerimoğlu'yla birlikte ortak olan Irazca Muhtar Hüsnü'yle zaman zaman tartışır. Irazca Muhtar Hüsnü'ye varsıllığına ve bürokratlara fazla güvenmemesini söyler. Zira yeterli ateş gücüyle sahip olduğu her şeyi bir gecede kaybedebileceğini söyler. Bütün olumsuzluklara ve şartların tamamen kendi aleyhine olmasına rağmen Irazca Muhtar Hüsnü'ye asla boyun eğmez. Yıllar içinde gerçekleşmiş olan gelişmelerden köy de etkilenmiştir. Köydeki evler, yapılar, tarlalar ve hayvancılık neredeyse tamamen değişmiştir. Mevcut hükümetin serbest piyasaçı politikaları nedeniyle zenginler her geçen gün zenginleşmiş ve fakirler daha fazla fakirleşmiştir.

Ahmet'in Toplumı Yakından Gözlemlemeye Başlaması Kerimoğlu'nun oğlu Durmuş'un şoförlük yaptığını gören Ahmet, onun yanında çalışmaya karar verir. Irazca'dan izin almasıyla birlikte Ahmet, Durmuş'un yanında yardımcı olarak çalışmaya başlar ve ilk olarak çevredeki illeri teker teker görür. İzmir, Aydın, Eskişehir ve Balıkesir gibi şehirlerden mal almaya giden Ahmet fabrikalarda çalışan işçileri ve tarlalarda çalışan köylüleri yakından gözlemler. Onların sorunlarına yakından şahit olur. Yeni yerler gezip yeni yerler tanımanın da bir tür eğitim olduğunu düşünen Ahmet, bir süre daha Durmuş'un yanında kalmaya karar verir. Muhalif ve solcu bir dünya görüşüne sahip olan Durmuş Ahmet'le siyasi, toplumsal ve iktisadi konular üzerine sohbet eder. Durmuş Adem'e, kendisine okulda öğretilen birçok şeyin yanlış ya da eksik olduğunu söyler. Ona daima gerçekleri öğrenmek için kendisinin bizzat çaba göstermesi gerektiğini öğütler. Mal almak amacıyla İstanbul'a geldikleri bir gün Ahmet, Kapalı Çarşı ve Eminönü gibi ticaretin oldukça canlı olduğu yerleri görür. İşportacıların, seyyar satıcıların ve esnafın sorunlarını yakından gözlemler. Çocuk satıcılar ve işçiler onun dikkatini çeker. Kapalı Çarşı'da sohbet ettiği bir satıcı çocuğun lisede okuduğunu fakat geçimini sağlamak için çalışmak zorunda olduğunu öğrenir. Ahmet de bilimsel ve laik eğitim veren bir lisede eğitimine devam etmek ister. Fakat bunu yapabilmesi için babasıyla yüzleşmesi gerekmektedir.

Ahmet'in Hayata Atılması Gül Turizm'le çalışan Durmuş'un başka bir şehre gönderilmesi üzerine Ahmet İstanbul'da kalır. Kapalı Çarşı'da tanıştığı gözlük satıcısı İbrahim'le birlikte vakit geçirir. Onunla birlikte birkaç defa gözlük sattıktan sonra Ahmet de bu işe girer. Toptancıdan alınan gözlükleri İbrahim'le birlikte muhtelif yerlerde satmaya başlar. Bölgede görev yapan Nevzat adındaki bir polis işportacılarından rüşvet almaktadır. Nevzat Bey, aldığı rüşvetler karşılığında işportacıların iş yapmalarına izin vermektedir. İbrahim'le Ahmet de gözlük satılabilmek için Nevzat Bey'e haftalık otuz lira ödeme yaparlar. Gündüz vakitlerinde birlikte gözlük satışı yapan ikili akşam vakitlerinde uygun buldukları yerlerde gecelerler. Konakladıkları yerler değişkenlik göstermektedir. Bazen inşaat halinde olan yapılarla gecelerken bazen de Sarayburnu ve Üsküdar gibi yerlerde kalırlar. İbrahim Ahmet'e, liseyi bitirdikten sonra Teknik Üniversite'de Elektrik Mühendisliği okumak istediğini ve gerektiği takdirde üniversite yönetimine bölüme girebilmek için rüşvet vereceğini söyler. Hatta lise yıllarında okumayı hayal ettiği bölüme girebilmek için birikim yapmayı planlamaktadır. Sarayburnu taraflarında

geceledikleri bir gecenin sabahında Ahmet, İbrahim'in gitmiş olduğunu görür. Kapalı Çarşı taraflarında gözlük sattıktan sonra akşam yeniden Sarayburnu'na dönen Ahmet, İbrahim'in memleketine döndüğünü öğrenir. Gül Turizm'e giden Ahmet Durmuş'un ne zaman geleceğini öğrenmek ister. Durmuş'un dönüş tarihinin belli olmadığını öğrenmesi üzerine Burdur'a tek başına dönmeye karar verir. Üsküdar'daki Harem Otagarı'ndan Burdur'a giden bir otobüse binmeyi planlayan Ahmet'e Haydarpaşa'dan trene binmesi önerilir. Zira trenle ulaşım otobüse göre daha ucuzdur. Haydarpaşa Garı'ndan Burdur'a giden bir trene binen Ahmet İstanbul'dan ayrılır.

Ahmet'in Muhtar Hüsnü'nün Evini Yakıp Karasenir'e Geri Dönmesi Yolculuk sırasında Ahmet, memleketin farklı yerlerinden gelen birçok insanla tanışır. Bunlardan biri izinli olan bir askerdir. Memleketindeki bir komşusuyla arazi kavgasına tutuşmuş olan asker, hasmının harımını yakmış ve kızını kaçırmıştır. Geçmişte ailesinin ve kendisinin yaşadığı acıları hatırlayan Ahmet, Muhtar Hüsnü'nün harımını yakmaya karar verir. Bir gece yarısı Burdur'a varan Ahmet Karataş köyüne gider. Gizlice köye giren Ahmet, Muhtar Hüsnü'nün harımına sızar ve kibritle bir feneri tutuşturarak harımı aleve verir. Bir tepeye çıkan Ahmet Muhtar Hüsnü'nün harımının yanışını seyrederek fakat yel esmediği için alevlerin hızla yayılmadığı görülür. Ardından Ahmet Karasenir'deki ailesinin evine gider. Haçça, Şerfe ve Osman; Ahmet'i sevinçle karşılar. Oğlunun eve geri döndüğünü öğrenmiş olan Bayram onu öldüresiye dövmeye ant içtiği için ne yapacağını bilememektedir. Navrumlu Ali'yle Haçça Bayram'ı sözünden döndürmeye çalışırlar. Bayram vermiş olduğu sözden vazgeçmek istese de bunun dinen uygun olmadığını bilmektedir. Haçça'yla Navrumlu Ali, verilen sözden vazgeçilmesi karşılığında ödenmesi gereken kefareti karşılamaya hazır olduklarını söylerler. Gerekirse Bayram'ın uygun gördüğü hocalarla görüşmeyi de kabul ederler. Bunun üzerine Bayram Ahmet'i dövmekten vazgeçer. Muhtar Hüsnü'nün harımından yükselen alevler evine sıçrar. Köylülerin uyarısı üzerine Muhtar Hüsnü'yle eşi Atiye evden çıkarlar. Yapılan silah atışlarının sesini duyan köylüler evin etrafında toplanıp evdeki eşyaları teker teker dışarı çıkarırlar. İlk olarak muhtarlığa ait defterler kurtarılır. Karataşlılar Muhtar Hüsnü'yü teskin etmeye çalışır ve ona yangının herhangi bir nedenden çıkmış olabileceğini söylerler. Köylülerin yoğun çabaları sayesinde alevler başka yapılara sıçramadan söndürülür.

Evi Yanan Muhtar Hüsnü'nün İrazca'ya Suçlaması Alevler söndürüldükten sonra paranoyaya kapılan Muhtar Hüsnü, evinin birileri tarafından kasten yakıldığına kanaat getirir. Kendisine düşman olabilecek kişileri düşünür ve bu olayın arkasında kimlerin olup olamayacağına karar vermeye çalışır. Kosa, Ekiz İsmail ve Ağali gibi köyün ileri gelenlerinin bu olayın arkasında olup olamayacağını düşünür. Muhtar Hüsnü'nün saydığı kişilerle arasında herhangi bir sorun yoktur. Fakat oğlu Cemal'in bunlardan biriyle takışmış olabileceğini düşünür. Genç oğlunun köylülerden birinin eşine ya da kızına sarkıntılık etmiş olabileceğini düşünür. Karataş'ın varsıl kesimiyle herhangi bir sorunu olmadığını anlayan Muhtar Hüsnü, köyde husumetli olduğu fakirleri düşünür. Birçok defa İrazca'nın Muhtar Hüsnü'nün evini yakacağını söylediğini duymuş olan anlatı kişisi ilk olarak ondan şüphelenir. Zira Ahmet Efe Karataş'a geldiğinde de İrazca'nın Muhtar Hüsnü'nün evini yakmayı istediğini dile getirdiği defalarca duyulmuştur. İlk olarak Muhtar Hüsnü Ahmet'ten şüphelenir. Fakat Ahmet uzun süre önce köyü terk etmiş ve bir daha hiç ortalıkta görünmemiştir. Bütün şüphelerini İrazca'ya yönelten Muhtar Hüsnü kurul üyeleriyle birlikte onun evini aramaya karar verir. Kurul üyeleriyle birlikte İrazca'nın evine giden Muhtar Hüsnü, harımın penceresinde içeri girebilmek için merdivene ihtiyaç olacağını düşünerek İrazca'nın siva merdivenini görmek ister. Bir süredir kız kardeşi Sultanca'yla birlikte kalan İrazca'nın yalnızca kuşluk vaktinde tuvaletini yapmak için dışarı çıktığı söylenir. Siva merdiveni üzerinde yapılan incelemelerde de hiçbir ipucu bulunamaz. Zira siva merdiveni uzun zamandır hiç kullanılmamış ve toz bağlamıştır. Hiçbir somut delil olmamasına rağmen İrazca'nın söylemlerinden yola çıkan Muhtar Hüsnü onu tutuklatmak ister. Kurul üyeleri ve Bekçi tarafından alıkoyulan İrazca köyün atıl durumda olan odasına kapatılır. Ertesi sabah sırtına bir taş bağlanarak karakola götürülür. Karakola doğru ilerlendiği sırada Muhtar Hüsnü İrazca'ya türlü işkenceler yapar. Yaşlı bir kadının sırtına taş bağlamak yetmezmiş gibi aynı zamanda onu kırbaçlar. Fakat bütün olumsuz koşullara rağmen İrazca içindeki bütün kını Muhtar Hüsnü'nün üzerine kusar ve Hızır'dan yardım ister. Muhtar Hüsnü İrazca'ya Hızır'ın Kıbrıs'taki askerlere yardım ettiğini ve boşuna ona seslenmemesini söyler. Bir süre sonra kurul üyeleri İrazca'ya fazla haksızlık edildiğine karar verir ve onu korumaya çalışırlar.

Muhtar Hüsnü'yle İrazca'nın Yargıç Karşısına Çıkmaları Karakolda görevli olan jandarma erlerinden bazıları ormanlık alanda odun kesip toplarken, bazıları da temizlik yapmaktadır. Toprak yolda ilerleyen grup ufukta erler tarafından görülür. Karakola varılmasıyla birlikte İrazca'nın bağları çözülür ve sırtındaki taş indirilir. Karakol komutanı olan çavuş tarafların ifadelerini alır. Muhtar Hüsnü İrazca'ya evini yakmakla itham eder. Fakat bu iddiasını ispatlayacak hiçbir somut delil yoktur. İrazca

Muhtar Hüsnü tarafından uğradığı işkenceyi anlatır ve ondan şikâyetçi olduğunu söyler. Hatta Irazca'yı korumaya çalışmış olan Deli Haceli de Muhtar Hüsnü'den şikâyetçi olmayı düşünse de bu fikrinden hemen vazgeçer. Muhtar Hüsnü Irazca'dan davacı olmasa da onun akıl hastanesine yatırılmasını ve köyden uzaklaştırılmasını ister. Sorgu tutanakları tamamlandıktan sonra çavuş tarafları Yargıç İbradılı Şevket Bey'e yönlendirir. Taraflar ve tanıklar hükümet konağına varır ve yargıçla görüşür. Hiçbir somut delile dayanmadan yaşlı bir kadına işkence etmiş olan Muhtar Hüsnü Şevket Bey tarafından odadan kovulur. Aynı şekilde Irazca ve diğerlerini de odasından çıkarır. Siyasi ve bürokrat tanıdıklarına güvenen Muhtar Hüsnü, Yargıç Şevket Bey'e karşı diklenir. Hükümet konağından çıkar çıkmaz Muhtar Hüsnü, Eski DP Başkanı ve şimdilerde AP Başkanı olan Manifaturacı Yunus'un yanına gider. CHP Başkanı Niyazi Bey de oradadır. Muhtar Hüsnü Şevket Bey tarafından saygısızlığa uğradığını ve evi yakılmış olmasına rağmen suçlu muamelesi gördüğünü söyler. Adnan Menderes'i asan kişilere lanet eder ve devletin kendilerini koruyup kollamadığını söyler. AP Başkanı Manifaturacı Yunus Bey'in Yargıç Şevket Bey'le görüşmesi üzerine dava yeniden görülür ve Irazca'nın İstanbul Bakırköy Akıl ve Ruh Hastalıkları Hastanesi'nde muayene edilmesine karar verilir.

Irazca'nın Ceza Almaktan Kurtulması Hastanedeki mesai sırasında Bayram, hastaların ördeklerini değiştirir ve etrafı temizler. Oldukça titiz olan başhemsireyi memnun etmek için yoğun bir şekilde çalışır. Personel Şefi tarafından çağırılan Bayram işten atılacağını düşünerek endişelenir. Personel Şefi'nin odasına gittiğinde Bayram, annesi Irazca'nın mahkemelik olduğunu ve akıl hastanesine yatırılmasının söz konusu olduğunu öğrenir. Personel Şefi Bayram'a, Yargıç Şevket Bey'le görüşmesi gerektiğini söyler. Fakat yıllardır Irazca'yı görmemiş ve ona küs kalmış olan Bayram Ahmet'i yargıca göndermeye karar verir. Irazca'nın tutuklandığını öğrenmiş olan Haçça bayılır fakat kısa süre içinde kendisine gelir. Burdur'dan Yeşilova ilçesine giden Ahmet Yargıç Şevket Bey'le görüşür. Yargıç Şevket Bey Ahmet'e Irazca'yı tutuklamayacaklarını, suç işlediğine dair somut bir kanıt olmadığını fakat ortalık sakinleşene kadar onun köye geri dönmemesi gerektiğini söyler. Hastanede tedavi gören Irazca'yı ziyaret eden Ahmet; onun vücudundaki morlukları, yara izlerini ve kızarıklıkları görür. Babaannesinin maruz kaldığı işkenceden dolayı kendini suçlarsa da ona evi yakanın kendisi olduğunu söyleyemez. Ahmet Irazca'yı eve götürmek istese de Irazca, kendisini görmezden gelen oğluna minnet etmek istemez. Bundan dolayı geceyi torunuyla birlikte handa geçirir. Ertesi sabah İraca Karataş'a geri döner. Köylüler arasında Muhtar Hüsnü'nün yalnızca fakirlere gücünün yettiği ve Irazca'nın boş yere haksızlığa maruz kaldığı konuşulmaktadır.

Ahmet'le Şerfe'nin Ortaokula Yazılması Ortaokulların kayıt döneminin başlamasıyla birlikte Kara çiftinin çocukları hangi okula yazdıracağı tartışma konusu olur. Bayram, Ahmet'le Şerfe'yi İmam Hatip okuluna vermek ister. Fakat Haçça çocukların isteklerini göz ardı edemeyeceklerini ve çocukların geleceğini tarikatçılara bırakamayacaklarını söyler. Bayram'ın bütün ısrarlarına rağmen Haçça, Ahmet'le Şerfe'yi ortaokula kaydettirir. Fotoğrafları çoktan çekirmiş olan Ahmet Şerfe'yle birlikte okula gidip kaydını yaptırır. Akşam vakitlerinde çocukların ortaokula yazıldıklarını öğrenen Bayram'ın çok öfkeleneyeceğini öngören Haçça komşulardan yardım ister. Bunun üzerine komşular, Bayram sokakta görüldüğü anda Haçça'ya seslenirler ve değişik konularda ondan yardım isterler. Bayram, Haçça'yla komşuların kendine oyun oynadıklarının farkında olsa da sesini çıkarmaz. Birlikte yemek yiyip sohbet edildikten sonra komşular evlerine dönerler. Haçça'yla Bayram o gün hiç konuşmazlar. Birlikte aynı yatağa girerler ama birbirlerine karşı temkinli oldukları bellidir. Bayram Haçça'dan aklını kullanarak yaratıcı bir şekilde intikam almayı arzulamaktadır. Bundan dolayı ona kızmadan yatağa girer ve uyur.

Zorluklara Karşın Okula Başlanması Okulların açılmasına bir hafta kala; okul kıyafetleri ve gerekli araç-gereçleri temin etmek için alışveriş yapılmasına karar verilir. Haçça, biriktirmiş olduğu bir miktar parayla; çocuklarının kitaplarını, defterlerini, kalemlerini ve kıyafetlerini almaya çalışır. Fakat yapılan harcamaların miktarı bütçesinin çok üzerindedir. Ahmet ve Şerfe için okul kıyafeti diktirecek olan Haçça'nın yeterli parası yoktur. Terziyle pazarlık yaparak belirtilen fiyatı az da olsa düşürmeyi başarır. Fakat istenen ücreti ödeyebilecek kadar parası yoktur. Yine de Haçça Ahmet'le Şerfe'nin kıyafetini yaptırır. İlkokula gidecek olan Osman'a eski kıyafetlerin verilmesine karar verilir. Ahmet'le Şerfe ortaokula başlarlar. Öğretmenler okul kıyafetleriyle gelmeleri için onlara bir hafta süre verir. Yapılacak olan tören için öğrencilerin bir gösteri düzenlemesine karar verilir ve öğretmenler öğrencileri çalıştırır. Fakat Ahmet, Hidayet ve Şerfe gibi birçok öğrenci, hırpani kıyafetleri yüzünden gösteriye alınmazlar. Ahmet, ilk defa duymuş olduğu "hırpani" kelimesini sözlükte arar fakat hiçbir yerde anlamını bulamaz. Fakat gösteriden çıkarılmış olmak ve arkadaşlarının gözü önünde dışlanmış olmak onu üzmüştür. Maddi zorluklara rağmen Ahmet'in kıyafeti dikilmeye başlanır. Fakat Ahmet'in en yakın arkadaşı olan Hidayet kıyafet yaptırma konusunda ciddi sıkıntılar yaşar. Bütün engellere rağmen

Haçça, çocuklarının ihtiyaçlarını zaman içinde tamamlar. Eşi Bayram'ın umursamazlığına ve anlamsız inadına rağmen çocuklarının derslerinde başarılı olduklarını ve onların mutlu olduklarını gördükçe gururlanır. Kendilerinin okuyabilmesi için Haçça'nın büyük fedakarlıklar yaptığının farkında olan Ahmet, onun için derslerine daha fazla çalışır.

Ortaokul Yılları ve Ahmet'in Şiirle Tanışması Özellikle Türkçe derslerine büyük ilgi gösteren Ahmet, öğretmeni Sabiha Ersoy'un verdiği bütün ödevleri eksiksiz bir şekilde yapmaya çalışır. Fakat öğretmenin ödev olarak öğrencilerden bir şiir yazmalarını istemesi üzerine Ahmet ne yapacağını bilemez. Üst sınıfa giden öğrencilerden biri Ahmet'e antolojilere bakmasını önerir. Şehirde kütüphane olmadığı için Ahmet kitapçılara gider. Fakat antolojilerin fiyatları onun bütçesinin üzerindedir. Bunun üzerine okuldaki arkadaşlarında antoloji kitabı olup olmadığını araştıran Ahmet, Şerfe'yle sınıf arkadaşı olan Nurten'de antoloji kitabı olduğunu görür. Ahmet Nurten'den kitabı ödünç ister. Nurten Ahmet'e kitabı, kendisi için bir şiir beğenip kağıda yazması karşılığında verir. Kitabı aldığı günün akşamında Ahmet, hem kendisi, hem kardeşi hem de birkaç arkadaşı için şiir beğenip kağıda geçirir. Beğendiği birkaç şiiri daha kağıda geçirip yedekler. Ardından "Yolculuk" adını verdiği şiirini yazan Ahmet Sabiha Ersoy'a onu verir. Birkaç gün sonra Sabiha Ersoy Ahmet'in şiirini çok beğendiğini söyler ve bütün sınıfın önünde ona şiiri okutur. Yapmış olduğu işin takdir edildiğini gören Ahmet'in özgüveni yerine gelir ve kendini şiir yazmaya verir. Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından düzenlenen bir yarışma için "Bayrak" adlı şiiri yazar ve onu öğretmenine gösterir. Sabiha Ersoy Ahmet'e yarışmanın düzyazıları kabul ettiğini ve şiiri düzyazıya çevirmesini söyler. Öğretmenin önerileri doğrultusunda Ahmet, şiiri düzyazıya çevirir ve yarışmaya gönderir. Bir süre sonra Ahmet'in yarışmayı kazandığı ve yazısının Çocuk ve Yuva dergisinde yayımlandığı öğrenilir. Ayrıca kurum tarafından kendisine insanlık tarihini anlatan bir kitap hediye edilir. Ahmet'in bu başarısı Karasenir sakinlerini sevince boğar. Haçça gözyaşları içinde oğluna sarılır ve onu tebrik eder. Ahmet'in başarısını duyan Bayram utanç dolu bir mahcubiyet yaşar. Başhekim ve Personel Şefi de hem Bayram'ı hem de Haçça'yı tebrik eder. Daşduraklı Hilmi Bayram'a, böylesi zeki bir çocuğun İmam Hatibe gitmesinin daha doğru olacağını söyler. Haçça Bayram'ın Hilmi tarafından zihinsel olarak dumura uğratıldığının farkındadır. Ortaokulun ilk iki yılı boyunca Ahmet şiir yazmaya devam eder. Yaz aylarında Ahmet Hidayet'le birlikte Örmeciler'in tuğla ocağında çalışarak kendi harçlığını kazanır.

Ahmet'in Gülümlü Bir Şaire Dönüşmesi Ortaokulun üçüncü senesinde Sabiha Ersoy, Alanya'daki bir okula tayin olur. Onun yerine Abdullah Utku adlı bir Türkçe öğretmeni göreve getirilir. Yeni öğretmen bir öncekinden oldukça farklı bir şekilde ders işler. Öğrencilerin okuma-anlama yeteneklerini geliştirmek için her ders farklı türlerde metinler getirir. Yeni öğretmenin şiirle hiç ilgilenmediğini gören Ahmet, deftere yazmış olduğu şiirlerden birini öğretmenine götürür. Abdullah Utku Ahmet'e şiiri inceleyeceğini ve düşüncelerini kendisine ileteceğini söyler. Bir hafta sonra Abdullah Utku Ahmet'e başka şiirlerinin olup olmadığını sorar. Bunun üzerine Ahmet Abdullah Utku'ya şiir defterini verir. Aradan günler geçer ve Ahmet Abdullah Utku'nun neler düşündüğünü dinlemeyi heyecanlı bir endişeyle bekler. Birkaç gün sonra öğretmen Ahmet'i evine davet eder. Abdullah Utku Ahmet'e şiir yazmakta oldukça başarılı olduğunu söyler. Fakat Ahmet'in şiirlerinde işlediği konuları ve temaları fazla burjuvaca bulur. Zira Ahmet gibi emekçi bir ailenin çocuğunun; işçilerin ve köylülerin dertlerine, özlemlerine ve hislerine tercüman olması gerektiğini düşünür. Bundan dolayı Abdullah Utku Ahmet'e okuması için Türkiye'nin toplumcu-gerçekçi yazarlarının ve ozanlarının eserlerini verir. Abdullah Utku Ahmet'ten okuduğu her eseri kendisiyle tartışmasını ister.

İlk Örgütlenme ve Dayanışma Tecrübesi Nazım Hikmet, Sabahattin Ali ve Yaşar Kemal gibi edebiyatçıların eserlerini okuyan Ahmet, Abdullah Utku'yla birlikte katıldığı sohbetlerde Türk ve dünya edebiyatıyla ilgili önemli bilgiler edinir. Abdullah Utku'nun tavsiyeleri ve söylemleri aracılığıyla zihninde şiirlerini nasıl yazması gerektiği konusunda bir çerçeve oluşur. Sanat ve edebiyat konusunda yapılan bir sohbet sırasında Haçaduryan ve Béla Bartók üzerine konuşulur. Onların Türk halk ezgilerinden esinlendikleri ve Erzurum gibi yerlerde yaşayan çobanların ezgilerini notalara döktüklerini konuşurlar. Ortaokul son sınıfta okulun siyasi olaylardan daha fazla etkilenmeye başladığı görülür. Okula yeni atanmış olan Tarih Öğretmeni Hikmet Karcıoğlu, sınıfın tahtasına düzenli olarak "Komünistler Moskova'ya" yazmaktadır. Sınıftaki öğrenciler onun neden tahtaya bunu yazdığını anlayamazlar. Toprak ağalarının ve sermayedarların çocuklarının aşırı sağ partilere mensup oldukları ve siyasi görüşlerinin propagandasını yaptıkları görülür. Derslerindeki başarısı ve yazdığı şiirlerle Ahmet herkesin ilgisini üzerine çeker. Tarih Öğretmeni Hikmet Bey'in sınıfın tahtasına yazdığı Anti-Komünist sloganlar Nurten tarafından tahtadan silinir. Bir süre sonra lise öğrencileri aracılığıyla okulda "Yeni Işık" adı verilen bir dergi çıkarılır. Yeşil Işık dergisine Ahmet'in bir şiir gönderdiği ve Mevlüt'ün de resim gönderdiği görülür. Baladız Olayı'nı konu olarak işleyen ikilinin çalışmaları dergide yayımlanır. Kısa bir

süre sonra dergide yer almış olan düzen eleştirisi içerikli bu çalışmalar hakkında sorgulama başlatılır. İkili tarafından yapılmış olan sanatsal çalışmaların sol propaganda içerikli olduğu düşünülür ve olay Valilikle Savcılığa kadar intikal eder. Mevlüt; baltalı bir köylüyle kırbaçlı bir ağanın yüzleşmesini resmetmiştir. Ahmet de yazmış olduğu şiirle bu resme tercüman olmuştur. Müdür, Vali ve Savcı tarafından ikilinin sorgusu yapılır. Yapılan sorgulamalar sonucunda ikili kimsenin ismini vermez ve duymak istenen şeylerin aksi yönünde konuşurlar. Komünizm propagandası yapmakla suçlanan ikili bir kereliğe mahsus affedilirler. Fakat Abdullah Utku suçlu bulunarak sürgün edilir. Hatta bir süreliğine başka bir göreve nakledilen Abdullah Utku, Danıştay'da açmış olduğu davaları kazanır. Fakat Abdullah Utku Burdur yerine Niğde'deki bir ortaokula gönderilir. Aradan aylar yıllar geçmiş ve Abdullah Utku yorgun düşmüştür. Niğde'deki görevi kabul ederek oraya gider. Ahmet'le Mevlüt Abdullah Utku'yu unutmaz ve doğru bildikleri yolda ilerlemeye kararlıdırlar.

ABD'li Sömürgecilerin Karataş'taki Faaliyetleri Ortaokulun sona ermesinin ardından Bayram'la Haçça arasında çocukların hangi okulda okuyacakları konusunda bir tartışma yaşanır. Bayram; Ahmet'le Şerfe'nin herhangi bir meslek lisesinde okumalarını ve okulu bitirdikten sonra da paraya kazanmaya başlamalarını istemektedir. Çocukları sağlık veya öğretmen liselerine göndermek ister. Ancak Haçça Ahmet'in kaymakam olmak istediğini ve bunun için de düz lise de okuması gerektiğini söyler. Aynı şekilde Şerfe de doktor olmak istemektedir. Bundan dolayı yükseköğretime geçebileceği bir lise de okuması şarttır. Bayram, Ahmet'in istediği lisede okuyabileceğini söyler. Lakin Şerfe'nin sağlık veya öğretmen lisesinde okumasında kararlıdır. Yaz tatilinin gelmesiyle birlikte Ahmet, kardeşleriyle birlikte Karataş köyüne gider. ABD'liler tarafından yürütülen Barış Gönüllüleri projesi kapsamında John Williams adlı bir görevli çeşitli yapıların yapımı ve tarım alanında köylülere eğitim vermektedir. Fakat bu proje nedeniyle halkevlerinin ve enstitülerin kapatıldığı görülür. Taşkelle Mehmet'e ait bir yapıda kalan Ahmet, köydeki gelişmeleri bir gözlemci olarak takip eder. Proje kapsamında köylülere evlerini nasıl modernize edecekleri öğretilir ve modern bir sera kurulur. Köylülerin ve gönüllünün çabaları sayesinde seradan ilk mahsuller toplanır. Taşkelle Mehmet, her seçimde yapılması vadedilen fakat seçimden sonra yapılması için hiçbir girişimde bulunulmayan yol için John Williams'tan yardım ister. John Williams, bölgede görevli olan paşalardan biriyle görüşür ve askerler aracılığıyla istenen yol yapılır. Karataşlıların içten içe ABD'liye karşı düşmanlık besledikleri görülmektedir. Zira köylüler ABD tarafından sömürdüklerinin farkındadırlar.

Sağ-Sol Çatışması ve Çocukların Liseye Kaydedilmeleri Annesinin de Karataş köyüne gelmesiyle birlikte anlatı İrazca'nın evi üzerine odaklanır. ABD yardımları sayesinde Muhtar Hüsnü, yeni evini son teknolojilerle donatmış ve yakında köye elektrik de getirmeyi vadetmiştir. Haçça, gelecek eğitim döneminde ortaokula başlaması gereken Osman'ın ihtiyaçlarını nasıl gidereceğini düşünür. Okulların zorunlu kıyafet uygulaması ve istenen kitaplar onları maddi olarak zor duruma sokmaktadır. Fakat Haçça Osman'ın da iyi bir eğitim alması konusunda kararlıdır. Ahmet'le Şerfe'nin çok başarılı öğrenciler olduklarını ve okulda başlarının derde girdiği öğrenen akrabalar onları ziyaret eder. Türkiye İşçi Partisi'ne oy vermeye karar vermiş olan akrabalar Ahmet'e Komünizmle ilgili sorular sorarlar. Fakat Ahmet okuldaki derslerde kendilerine Komünizm ya da Kapitalizmle ilgili herhangi bir şey öğretilmediğini söyler. Devlet tarafından yapılan bütün Anti-Komünist propagandaya rağmen ve ABD'lilerle yapılan iş birliğine rağmen köylüler, İşçi Partisi'ne oy vermeye kararlılardır. Karasenir'e geri dönülmesiyle birlikte siyasi tartışmaların kentte daha hararetli bir şekilde devam ettiği görülür. İşçi sınıfına mensup olan bütün anlatı kişileri TİP'e oy vereceklerini söylerken Bayram, sağcı ve Amerikancı partilere oy vereceğini söyler. Zira devlet ve siyasiler tarafından yapılan Anti-Komünist propagandaya inanır ve onların savlarını savunur. Bu yüzden Bayram işçi arkadaşlarıyla ciddi tartışmalara girer. Okulların başlamasına kısa bir süre kala çocukların hangi okula yazdırılacağı tartışılır. Ahmet'in istediği okula yazılmasına izin verilirken Bayram, Şerfe'nin düz liseye yazılmasına karşı çıkar. İsteddiği eğitimi alıp doktor alamayacağı için gözyaşlarına boğulan Şerfe'ye, sınıf arkadaşı olan Nurten, Ticaret Lisesinde okumasını tavsiye eder. Daha sonra Haçça'nın da öğrendiğine göre Ticaret Lisesinden düz liselere geçiş yapmak mümkündür. Dolayısıyla Şerfe'nin Ticaret Lisesine kaydedilmesine karar verilir.

Yeni Sömürgeciliğe Toplumun Öfkeyle Karşılık Vermesi Lise yılları boyunca, parayla halktan oylarını satın alan sağ parti iktidara gelir. Seçimler sonucunda görev başına gelmiş olan Rahmi Paksoy, Marshall Planı kapsamında verilen yardımlar sayesinde kısa sürede tarımda makineleşmeye gider ve kurduğu ilişkiler sayesinde zenginleşir. Yapılan yardımlar karşılığında ABD'nin istediği şey Anti-Komünist propagandaya hız kesmeden devam edilmesi ve üretimin kendi ellerine geçmesidir. Ülkenin en değerli madenlerini çıkaran ve işletmelerini işleten ABD hükümeti yeni sömürgeci anlayışını her geçen gün kuvvetlendirmektedir. Bayram Kara, partililer tarafından kendisine verilen parayı kabul

etmez. Zira o para için değil inançları için sağ partiye oy vermiştir. Yaklaşık olarak on beş milletvekiliyle TİP meclise girmeyi başarmıştır. Barış Gönüllüleri Projesi kapsamında ABD'den daha önce hiç öğretmenlik yapmamış olan kişiler öğretmen olarak ülkeye getirilirler. Ahmet Kara'nın İngilizce dersine, Cincinnati'de Ev Ekonomisi okumuş Elwis Carpenter girmeye başlar. Fakat öğretmenin asıl görevi; öğrenciler arasında Anti-Komünist tohumlar ekmek ve ABD propagandası yapmaktır. Çoğu öğrencilerle ABD'li öğretmenler arasında zıtlasmalar görülür. Liseli öğrenciler her fırsatta, ABD'lilerin ülkelerine geri dönmeleri gerektiğini dile getirirler. Ahmet Kara ABD'li öğretmenlerden alaycı bir üslupla bahseden şiirler yazar.

Ahmet'in Bilinçlenmeye Devam Etmesi ve Lisenin Sona Ermesi Lise son sınıfa gittiği dönemlerde Ahmet, Şeker Fabrikası'nda muhasebeci olan İrfan Timur'la birlikte; edebiyat, sanat, siyaset, toplum ve ekonomi üzerine sohbetler gerçekleştirmektedir. İrfan Timur Ahmet Kara'ya Komünizmle ilgili bilgiler verir. Özellikle Komünist Türk şairlerin ve yazarların eserleri üzerine oturup sohbet ederler. İrfan Timur Ahmet'i birçok yazarla ve eseriyle tanıştır. Öğretmenlik mesleğine Niğde'de devam eden Abdullah Utku ortak arkadaşlarıdır. Lisenin bitmesiyle birlikte çocukların ne yapacakları yeniden aile üyeleri arasında tartışma konusu olur. Ahmet Kara, üniversiteye gidip siyasal bilgiler okumak istemektedir. Bir an evvel mezun olup para kazanmayı amaçlayan Osman, Denizli Öğretmen Okulu'na gider. Sınavları kazanamayan Şerfe boşa kalır. Ahmet Kara'nın girdiği üniversite sınavının sonucu beklenmektedir. Lise yılları sona erdikten sonra Haçça'yla Bayram ikilisi, ülkenin dört bir yanında meydana gelen silahlı çatışmalar nedeniyle çocukları yükseköğretime gönderip göndermemek konusunda kararsız kalırlar. Fakat çocukların ısrarı üzerine Bayram, onları zor işlerde çalıştırmayı düşünerek aile geçindirmenin ne kadar zor olduğunu göstermek ister. Fakat araya giren kişiler sayesinde çocuklara bir şans verilir.

Ahmet'in Devrimci Bir Eylemciye Dönüşmesi Sınavda başarılı olan Ahmet Kara, Ankara Üniversitesi'nde Siyasal Bilgiler Bölümü'ne girer. Fakülteye başladıktan kısa süre sonra devrimci çevrelerle tanışır, örgütlere üye olur, eylemlere katılır ve şiirler yazmaya devam eder. Serbest piyasa ekonomisine dayanan vahşi anamalcılık tarafından sömürülen ülkelerini kurtarmak için devrim şarttır ve bu konuda devrimci arkadaşlarıyla toplantılar düzenleyip planlar yaparlar. Bir süre sonra Ahmet Kara öğrenci olduğunu tamamen unuttur ve eylemci bir devrimciye dönüşür. Birkaç yıl önce kaymakam olarak annesi Haçça'yı rahat ettirmek ve muhtaçlara yardım etmek isteyen Ahmet Kara'nın hayalleri daha kapsayıcı bir hale gelir. 6. Filo'ya karşı yapılan eylemlerde, Tuslog'a yapılan baskında Ahmet de yerini almıştır. TÖS tarafından düzenlenen büyük bir mitingde polisin ve karşıt grupların olaya dahil olmasıyla çatışmalar yaşanır. Olaylar sırasında birçok eylemci hayatını kaybeder. Zaman içinde Ahmet Kara, devrimci hareketin vazgeçilmez isimlerinden biri haline gelir.

Kondu Sakinlerinin Hakkını Savunan Ahmet'in Tutuklanması Ahmet, iki arkadaşıyla birlikte köylülerin sorunlarını incelemek ve mütegalibe düzenle ilgili bir rapor hazırlamak amacıyla Pazarcık Ovası'na gider. Bölgedeki diğer köyleri de teker teker geçen arkadaşlar bir rapor hazırlarlar. Ağaların sağ partileri desteklediklerini ve sağ partilerin de ağaların desteklerini raporlarında belirtilir. Köyden dönerken Ahmet ve arkadaşları bir gecekondu eylemine şahit olur ve onlar da eyleme katılırlar. Evlerini yıkmak isteyen emniyet güçlerine karşı çıkan kondu sakinleriyle birlikte mücadeleye girilir. Tutuklanıp karakola götürülen Ahmet yargıç karşısına çıktığında suçlu bulunur ve cezaevine yerleştirilir. Bir devlet memurunu yaralamış olan Ahmet Kara, yargıç tarafından ağır cezaya çarptırılacağını anlamış ve uzun süre hapisshanede yatacağını kabullenmiştir.

Mahkûm olan Ahmet'in Başkalarına İlham ve Cesaret Vermesi Kara ailesinin üyeleri Ahmet'in hapse girdiğini haber alırlar. Bu haber Karataş ve Karasenir Mahallesi'ne bomba gibi düşer. Bu yüzden Bayram, tarikatçı çevresi tarafından alay konusu olur. Ahmet Kara'nın Komünist olmasıyla dalga geçerler ve söylemlerini ona hakaret etmeye kadar götürürler. Kentte sağcı tarikatçıların ve partilerin söylediklerini, köyde Muhtar Hüsnü devam ettirmektedir. Ahmet'in hapse girmesinden dolayı İrazca'yla dalga geçen Muhtar Hüsnü Karataşlıların tepkisini çeker. Zira Karataş'taki birçok köylü TİP'e oy vermiştir. Torunundan mektup alan ve onun amaçları doğrultusunda giriştiği eylemleri öğrenen İrazca gururlanır. Ezilenlerin ve emekçilerin yanında olan torununu sonuna kadar destekler. Bir süre sonra Bayram, kişisel çıkarı için yozlaşmış olmaktan pişmanlık duyar. Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik için mücadele veren Ahmet'le Bayram da Haçça da gurur duyar. Oğlundan güç alan Bayram bütün korkularını terk eder ve bir işçi sendikasına üye olur. Uzun bir süre hapisshaneden çıkamayacağını anlayan Ahmet Kara eğitime ve mücadelesine hapisshanede devam etmeye karar verir.

Temalar

İnanç *Irazca Üçlemesi* adı verilen roman dizisinin ilk iki bölümünde, adaletsizliklere ve haksızlıklara karşı mücadele veren Bayram Kara adlı anlatı kişinin kişilik olarak tamamen ters yönde değiştiği görülür. Temizlikçi olarak çalışmaya başladığı hastanede, hastane yönetiminin Nurcu tarikatının mensupları olduklarını öğrenen Bayram Kara, işini kaybetmemek için zaman içinde dincileşir. İslam'ın kutsal kitabı olan Kuran'ın bir çeşit yorumlamasıyla ortaya çıkmış olan Nurcu tarikatının öğretisini hayatının merkezine oturtan Bayram Kara, kendisi dincileştiği gibi ailesini de dinci olması konusunda zorlar. İşini kaybetmemek adına kendisine dayatılan dini öğretiyi kabullenmiş olan Bayram Kara, tarikat mensupları ve sağ partilerin temsilcileriyle haşır neşir olmak durumunda kalır. Dönemin sağ partileri; savundukları ideolojinin gereği gelenekçi ve tutucudurlar. Bundan dolayı sağ partilerle tarikatların sıkı ilişkiler kurdukları görülür. Hocalarla muhtarlar köylüleri sindirirken, imamlarla siyasiler kentlileri sindirmektedirler. İnanç temelli dini tarikatlar aracılığıyla emekçi sınıf üzerinde güçlü bir tahakküm kurulur. Cami imamlarını, hocalarını ve tarikat mensuplarını kendi çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kullanan sağ partiler, emekçi sınıfı sindirir, susturur, baskı altına alır ve zihinlerini dumura uğratar.

Ataerkillik Anlatıda geçen vakalar gerçek zamanda 1960-70'li yıllarda geçmektedir. Cumhuriyetin ilan edilmesinin üzerinden yaklaşık olarak elli yıl geçmiş olmasına rağmen toplumdaki demokratik dinamiklerin henüz yerine oturmamış olduğu anlatı aracılığıyla görülür. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan topluluklarda kadınların ikincil hatta üçüncül planda oldukları görülür. Anlatıdaki kadın anlatı kişilerinin genelde, söz sahibi olmayan edilgen kişilikler oldukları görülür. Fakat Haçça'yla Irazca gibi anlatı kişileri bu anlayışın neredeyse tamamen dışına çıkarlar. Roman dizisinin ilk iki parçasında oldukça edilgen bir durumda olan Haçça'nın kente göç edilmesiyle birlikte kişilik olarak tam tersi yönde değiştiği görülür. Irazca'ysa, Karataş'taki mücadelesini sürdürebilmek için ailesiyle birlikte kente göç etmeyi reddetmiştir. Demokratik ve çağdaş normları benimseyip bunlara uyum sağlamakta zorluk çeken bir topluma anlatı boyunca ayna tutulur. "Fakir Baykurt'un kadın tiplerinden yola çıkarak Baykurt'un romanlarında hep güçlü kadınlar çizdiğini söyleyebiliriz. Bu da onun feminist tavrına işaret eder. Her ne kadar kendisi ile yapılan söyleşilerde feminist bir tutum içerisinde olmadığını ifade etse de romanlarındaki tiplerden ve karakterlerden çıkardığımız sonuç budur. Yazar bilinçli ya da bilinçsiz olarak romanlarında kadın hakları savunuculuğu yapmıştır" (Karabela (Şermet) 2007, 515).

Adaletsizlik 1950'li yıllarda Türkiye Cumhuriyeti'nin yasama organının başına Demokrat Parti'nin gelmesiyle birlikte, ülke bütün altyapı ve üstyapılarıyla anamalcı, sömürgeci ve emperyalist güçlerin güdümüne girer. ABD yardımlarına kucak açan, dolayısıyla onun politikalarını benimseyen, Türkiye Cumhuriyeti devleti; değerli maden ocaklarını, devlet işletmelerini ve kurumlarını teker teker kaybetmeye başlar. 1960'lı yılların sonunda patlak veren öğrenci hareketleriyle birlikte emperyalizme ve anamalcılığa karşı ciddi bir mücadele vermeye başlanmıştır. Türkiye'deki üniversite öğrencileri de, ABD'nin ve Emperyalizmin güdümüne girmiş olan hükümetlerden duydukları rahatsızlığı giriştikleri eylemlerle göstermişlerdir. Özgürlük, bağımsızlık, eşitlik, dayanışma ve emeğin kutsallığı gibi kavramlarla yola çıkan devrimci gençlere devlet; şiddet ve kaba güç kullanma yetkisi olan emniyet güçleriyle sert bir karşılık vermiştir. Kendi kentsoylu sınıfı tarafından sömürülmesinin yanında toplum, aynı zamanda ABD gibi emperyal güçler tarafından da sömürülmeye başlamıştır. Kendi emeğine yabancılaşarak kentsoylu sınıfın artık-değer edinme kaynağı haline gelmiş olan işçi sınıfı, maruz kaldıkları sömürüye karşı ayağa kalkar. Fakat bu ayağa kalkış çok kanlı ve şiddetli bir şekilde bastırılır. Kentte devam eden sokak mücadeleleri köylere de sıçrar. Irazca gibi duyarlı bir vicdana sahip olan anlatı kişileri, çıkarıcı ve fırsatçı muhtara karşı mücadele verirler.

Güç "*Kara Ahmet Destanı*"nda da Amerikancı tavır ve zihniyet yazar-anlatıcı tarafından eleştirilir. Marshall yardımı ve Barış Gönüllüsü romanda sıkça kullanılan ifadelerdir. Marshall yardımı ile bazı insanlar çok zenginleşmiş hatta siyasette yer edinme imkanı bulmuşlardır. Köylerde, okullarda, çoğu kurum ve kuruluşlarda Barış Gönüllüsü adı altında insanlar hizmet vermektedirler. 7. Filosu Vietnam'da olan Amerika'nın 6. Filosu da Akdeniz'de İzmir Limanına yerleşmiş durumda olup yazarın ifadesi ile Amerika kendi kendini dünyanın jandarması ilan etmiştir. Buna fırsat ve ortam sağlayan ise dönemin siyasetçileridir" (Karabela (Şermet) 2007, 513). "Demokrasi algısının ciddi darbeler aldığı "*Kara Ahmet Destanı*" isimli romanda siyasi erk, kendini onarmak ve iadeci itibar kazanmak adına bireyleri kendi olmaktan alıkoyar ve bireyleri kendi'yi tanıyamayacak bir düşünce içine oturtmaya çalışır. Siyasal erki elinde bulunduranların, bireyleri tiranlıklarını onayacak birer taslak kişi haline dönüştürme çabası, potansiyel bir tehdit olarak çağımızın en önemli sorunlarından birisini oluşturmaktadır. Mutlak yaptırım gücüne sahip siyasi yetke Ahmet'i belli bir kısaç içine almaya çalışır. Bir bireyi yaftalayarak belli bir

kalıpta sıkıştırmak isteyen siyaset baskıcı tavırlarla özgür eylemlerini şekillendirmeyen insanları çoğaltır. Ve siyaset bu haliyle bilinci açılmayan mekân olma özeliğinden çıkar, bilinçleri kategorize eden bir mekân olarak algılanır” (Akar 2010, 84).

Aile Anlatı boyunca okurun karşısına çıkan bütün olaylar Kara ailesine mensup olan anlatı kişilerinin etrafında geçmektedir. Karataş köyünde varoluş mücadelesi vermiş olan Kara ailesi, büyük umutlarla göç etmiş oldukları kentte de bir tür varoluş mücadelesi verir. Ağır çalışma koşulları ve cehaletten dolayı kente göç etmiş olan Kara ailesi, kentte de benzer sorunların altında ezilir. Zaman içinde fikir ayrılıklarına düşen aile büyüklerinin birbirleriyle tartıştıkları hatta çatıştıkları görülür. Bayram’la Haçça ikilisi anlatı boyunca birbirine taban tabana zıt olan dünya görüşlerini savunurlar. Bütün olumsuzluklara ve anlaşmazlıklara rağmen aile, bir arada kalma ve var olma mücadelesi verir.

Aşk “Romanda üniversiteli iki gencin, Ahmet ile Nurten’in sonradan ortaya çıkan aşkı romanın ritmini değiştirir. Onları birbirine bağlayan devrimci düşüncelere sahip olmalarıdır. Hemşeri olan Ahmet ve Nurten üniversiteyi aynı şehirde kazanırlar. Başlangıçta duygusal hiçbir ipucu sezilmeyen ilgi duygusallığa yönelir. Nurten de Ahmet gibi devrimci görüşler arzlemektedir. Bu Ahmet’i hem şaşırtır hem sevindirir. Siyasi görüş anlamında bir niteliğin ötesinde duygusal anlamda yoğunluk yaşayan Nurten bunu iç konuşmalarıyla ifadelendirir. Fakir Baykurt’un romanlarında nadir bulunan aşık genç kız örneğidir” (Karabela (Şermet) 2007, 515).

Nesil İki farklı kuşağın temsilcileri konumunda olan Ahmet’le Bayram ikilisi arasında dünya görüşü bakımından taban tabana bir zıtlık vardır. “*Kara Ahmet Destanı*” isimli romanda nesil çatışması; başkası veya önceki referanslı olma algısını silmeye çalışan Ahmet ile babası Kara Bayram’ın ilişkilerinde imlenir. Biçimsel ve düşünsel olarak kendini babasıyla eşitlemek istemeyen Ahmet, yaşama yalnız başına girme eylemselliğinde bulunur. Onun zihni, düşünceleri, duyguları, fikirleri, inançları v.s onun için değerli içsel bir yoldaş özelliği gösterir; çünkü gerçek insan kendinin gerçek hâkimi olmasını sağlayacak bir denge kurmalıdır. Kara Bayram, Ahmet’in yaratmaya çalıştığı bu dengeyi, onun kişisel varoluşuna ihanet ederek sonlandırmak ister. Bireyin gerçeklerine saygı duyma ve onların konuşulmasına olanak sağlama anlayışından uzak olan Bayram, çocuğu ile kendi arasında içsel bir çatışmaya neden olur. Zihni ve düş gücüyle bilinç verilerini açıklamaya çalışan Ahmet, babasının kendilik değerleri içermeyen yoz yaşam algısı tarafından ötekileştirilmeye çalışır” (Akar 2010, 42).

Umut Komünist/Sosyalist ideolojinin savunucularından biri olan Baykurt, toplumcu-gerçekçi yazınsal akımın ilkeleri çerçevesinde ürünler veren güdümlü bir romancı olarak Anamalcılığı, Emperyalizmi ve Sömürgeciliği eleştirmektedir. Sermayenin ve mülkün üstünlüğüne dayanan siyasi-iktisadi düzenin güdümünde olan hükümetleri eleştirir. Siyasi ve dini kurumları insanoğlunun önündeki en önemli engeller olarak kabul eder. Fakat Baykurt, kaleme almış olduğu eserlerin çoğunda gelecekte umutludur. Özellikle eserlerinde başkışı olarak kullandığı anlatı kişileri aracılığıyla bilinmeyen yakın bir gelecekte mevcut altyapısal ve üstyapısal sorunların çözüme kavuşacağını ve daha özgür, adil ve eşit bir dünyada yaşanacağını müjdelir. Sınıf bilincine ulaşmış ve duyarlı bir vicdana sahip olan etkin/eylemci anlatı kişileri aracılığıyla anlatıları genellikle olumlu bir şekilde sonlanır. *Kara Ahmet Destanı* adlı eserde emekçi anlatı kişilerinin İşçi Partisi’ni benimsedikleri ve öğrenci eylemleri sayesinde cesaret ve özgüven kazanarak haklarını ve düşüncelerini savunmaya başladıkları görülür.

Kişi İncelemesi

Ahmet Kara (Açık/Sorumlu) Anlatının başkışisi olan Ahmet Kara, Bayram-Haçça çiftinin en büyük oğludur. Burdur’a bağlı Karataş köyünden Karasenir Mahallesi’ne göç etmeleri üzerine okula yazılır ve oldukça başarılı bir öğrenci olur. Onun en önemli destekçileri; annesi Haçça’yla babaannesi İrazca’dır. Ortaokul yıllarından itibaren şairliğe meyleden anlatı kişisi toplumcu edebiyatçılarla tanışır. Onların yapıtlarından ve dünya görüşlerinden etkilenen Ahmet, Ankara’da Siyasal Bilgiler okurken devrimci bir eylemciye dönüşür. Anlatının sonlarına doğru bilge bir karaktere dönüşen Ahmet Kara, Greimas’ın Eylemsel Örnekçesine göre özne işlevine sahiptir. “Ahmet’in karakter oluşumunu etkileyen olaylar çocukluk serüveninde gizlidir. Ele avuca sığmaz, delişmen, aynı zamanda da kendini etrafa çok sevdiren bir çocuk olan Ahmet’in cinsel tacize uğraması, çevresince aşağılanması onun kendi kabuğuna çekilmesine sebep olur. Kanı kaynayan deli ruhlu çocuk gitmiş yerine etrafını ürkek bakışlarla seyreden korkak bir çocuk gelmiştir. Ancak şehre göç, yani mekânın değişmesi onun da değişmesine sebep olacaktır. Şehirde Ahmet’in tacize uğradığını bilen yoktur. Köydeki tahkir edici

bakışlar artık uzakta kalmıştır. Ayrıca Ahmet'in daha sonra Karataş'a giderek muhtarın evini yakması kendine olan özgüvenini artırmıştır. Muhtarın evini yakmasıyla yepyeni bir Ahmet ortaya çıkmıştır" (Karabela (Şermet) 2007, 480-481). "*Kara Ahmet Destanı*" isimli romanda Ahmet, özgürlüğünün bilincinde olduğu ve ben'i ile tümlük algısı içinde olmak istediği için, başta babası olmak üzere onu kuşatan ve ona öteki misyonunu yüklemeye çalışan toplumdaki uzaklaşır. Ahmet'in iletilimsizleşen ve yalnızlaşan hali yazar tarafından olumsuzlanmaz; (...) O yalnız kalmamak adına bilincini tek tip insan standardı oluşturmaya çalışan toplumun tahakkümü altında bırakmaz. Kendini bilme yetisine dönüştürerek çoğalan Ahmet, yalnızlığıyla yüzleşse bile bu onun bilincini örselemez; çünkü Ahmet toplum ile birleşmek adına kendilik değerlerinden vazgeçmeyen, sürü halinde ne ve kim olduğunu bilmeden yaşama devam etmeye çalışan biri değildir" (Akar 2010, 100).

İsyankâr Kendisinin ve ailesinin maruz kaldığı adaletsizliklerden dolayı suçladığı Muhtar Hüsnü'nün evini yakar: "Çok zahmetler çektim. Ama Karataş kurtuldu sayemde. Bir de okuyup kaymakam olayım, en az yüz köy daha kurtaracağım. Şimdilik bu kadar yeter" (Baykurt 2021, 95).

Bilinçli Savunduğu ideolojinin ve mensubu olduğu sınıfın dinamiklerinin bilincindedir: "Öğrenci gençlik bir sınıf değildir. İktidara yönelemez. İktidara yönelecek sınıf adına silaha sarılması da doğru değildir. Önce o sınıfın kendi sarılması silaha gerekiyorsa" (Baykurt 2021, 281).

Güvenilir Başkaları tarafından kendisine güven duyulur: "On dördünde, iri kemikli, karayağız, gözlerinde kötülüğün izi tozu bulunmayan bir çocuktuk. Kocaman kocamandı aklarının ortasında gözleri. Sesi kalınlaşmış, bir uçtan da bıyıkları doğrulup gelir, sakalları çıkması olmuş. Köyde öküz güttüğü dereye başına gelen olayın etkileri silinmiş. Sağlıkla bakıyor önüne" (Baykurt 2021, 14).

Sitemkâr Ailesi ya da başkaları tarafından maruz kaldığı haksızlıklar karşısında zaman zaman sitem eder: "Babam da bir lafı alıyor, söylüyor söylüyor, durmadan söylüyor. Sen de öylesin; bırak!.. Ne kaldı şurda büyümeme? Bir akıl, fen düşüneneğim, bırak!.." (Baykurt 2021, 63).

Saygın "Koç yiğitler mekânıdır yirminci yüzyılın burasında cezaevi! Yüreksizler siner, yürekliler gider. Girenler bir gün çıkar. Önüne bakma, sonuna bak. Kara Ahmet, tırnaklarıyla söke söke okuyor, hem de aslını unutmadan. Yerineceğimize sevinelim..." (Baykurt 2021, 384).

Kararlı Okumak ve amaçlarına ulaşmak konusunda oldukça kararlıdır: "Acıyla başladı ortaokul. Ve sıkıntıyla. Ne okulda tat var, ne evin içinde. Önü hep böyle tatsızlık. Geride kalmıştı günlerin yaşanır. Daha yaşanır da ileride elbet. "Dayanacağım!" diye bir duygu kabardı içinden. "Ne olursa olsun dayanıp, anamın yüzünü ak edeceğim!" Bunu bazen Şerfe'yle konuşuyor. "Her gün birer saat anam için çalışacağım fazladan! Yedi yerine sekiz alacağım..." (Baykurt 2021, 162).

İdealist Kendi mantık çağına eriştikçe toplumcu ideallerin savunuculuğunu yapar: "Pardon!" İyiliği için söylüyorum. Eğer bütün köylülerin, emekçilerin sevdiği, yararlandığı bir ozan olacaksın, ayağını toprağa basacaksın. Köylülerin, emekçilerin yaşamına bakacaksın. Onların dertlerini anlatacaksın. Neler çekiyor insanlar bir lokma ekmek için, nasıl alın terinin karşılığını alamıyor, bin çalıda asılı kalıyor hakları; dikkatle bakacaksın; konuların onların yaşamından alacağını. Yeni insanlar, yeni olaylar yazacaksın. Daha böylesi yeteri kadar yazılmadı; ama yazılanları okuyacaksın. Dergileri izleyeceksin. Okumadan şiir yazılmaz mı? Senin şimdiye kadar yazdığın gibi yazılır. Bunlara kötü demiyorum. İyi değil. Havacıya dedim; yaşamın gerçekleri yok içinde. Bir emekçi çocuğu olduğun halde, onların hiçbir sorunu yok. Aşkı, öfkesi, özlemi yok. Oysa ne büyük bir dünyadır o! Şiirlerinde bir anlatabilsen!..." (Baykurt 2021, 173).

Cesur Ülkesini sömüren emperyalistlere ve burjuvalara öfke kusar. 6. Filo'ya karşı yapılan eylemlerde şöyle der: "Bu orospu çocukları tüm kıskırtıcı!" dedi Ahmet. "Nineciğimin dediği gibi, sol gözüm seyirip duruyor bakalım!..." Bir an unutmuyor anasının, "Aman oğlum karışma?" diyen bakışlarını, babasının direnmelerini, kardeşlerini mutlandırmaya gereğini. Unutmuyor ayağına taş aldırılmadan okuyup diploma almasını, bir an önce aylığına yapışıp anasını o bodrumdan kurtarma yolundaki derin özlemine" (Baykurt 2021, 327).

Irazca Kara (Sosyal/Sorumlu) Roman dizisinin ilk iki bölümünde başkışı olarak rol oynayan Irazca'nın, son bölümde oldukça geri planda kaldığı görülür. Oğlu Bayram kente göç ettikten sonra kendisi, düşmanlarından ve mücadelesinden uzaklaşarak hemşerileri tarafından korkak damgası yememek için Karataş'tan ayrılmamıştır. Zorbalığa ve adaletsizliğe karşı tek başına mücadele veren

Irazca, Karataş'ta oldukça yalnızlaşmıştır. Anlatının bilge karakterlerinden biri olan Irazca, Eyleyensel Örnekçeye göre yardımcı işlevine sahiptir. Ahmet'in kentte yürüttüğü mücadeleyi köyde yürütür. "Irazca bu romanda da savaşını sürdürüyor muhtarla. Buna bir de Bayram'la olan savaşı ekleniyor. Irazca romanda çok fazla sahnede görünmese de romanın önde gelen karakterlerinden. Irazca iki özelliği ile romanda ön plana çıkar. Irazca karakterini canlı tutan muhtar-Irazca kavgasının yanına bir de ana –oğul dargınlığı eklenir. Bayram ve çocuklar şehre göç ettikten sonra Irazca köyde yapayalnız kalır" (Karabela (Şermet) 2007, 483). Irazca'nın; bütüncül, tutarlı ve bilinçli bir zemine oturmamış olan başkaldırısını, torunu olan Ahmet Kara daha ileriye götürür.

İnatçı Kişilik yapısı bakımından Irazca, oldukça inatçı bir tiptedir: "Dininden döner, dediğinden dönmez! Dediğini der, eniğini yer! İddahçıdır" (Baykurt 2021, 27).

Güçlü Muktedirlerin kendisine yönelik yaptıkları haksızlıklarla tek başına mücadele edecek kadar güçlüdür: "Sen geldin ölmekten vazgeçtim. Ninesim çıkıp gelmiş, niçin öleyim? Düşmanlarım da motorlarını koşturuyorlar, niçin öleyim? Yarın sabah gör beni, hepsinin ağızlarına sıçayım, ölmeyeceğim!..." (Baykurt 2021, 50).

Sorumlu Ailesine ve çevresine karşı kendini sorumlu hisseder: "Halkımın uyanması için şimdiden çalışmaya başladım. Haksızlıklardan, hırsızlardan yana kapıkulu bir memur olmaktansa, ezilenlerin okumuş evladı olmayı, onların davasına arka çıkmayı kendime yol olarak seçtim. [...] Torunun Ahmet Kara nerde ne iş yaparsa, hep Irazca Nine'sinin önünde alını açık olmayı, onun başını eğdirmeyecek davranışlarda bulunmayı düşünecektir. Bundan emin olmanı dileyerek iki ellerinden bir daha öperim..." (Baykurt 2021, 389).

Dürüst Düşüncelerini süzgeçten geçirmeden olduğu gibi sözcüklere döker: "Ağzına sıçtığımin düzrüsü, kokuya boğdu köyün içini! Sus bakalım Toman! Pat pat edip geçerken benim yıkıktan yana bakmadan edemez! Yıllar geçti, yılların içinden yıl kadar uzun günler geçti; bana olan kini geçmedi soysuzun!..." (Baykurt 2021, 45).

Sıcakkanlı Sevdiklerine karşı oldukça sevecendir: "Eşşeğin dölüü!..." diye açtı kollarını Irazca. Yeni bir akım geldi; saniyede canlandı bedeni. O canlılıkla sıktı. Yapıştırdı Ahmet'i göğsüne. Sıktı yassıltı. Yumdu gözlerini, sıktı, akıp gitmesin yüreğinin suları gözlerinden" (Baykurt 2021, 46).

Cesur Düşmanı olarak gördüğü Muhtar Hüsnu'ye karşı kimsenin söylemeye cesaret edemediği şeyleri söyler: "Bokumu ye, bokumuu!... Sen benim başımı ezemezsin; ben senin ahırını, evini, çayır çayır yakarım! Yakacağım da... Boşandıracığım mallarını, vereceğim ateşi, savrulacak alevler, kendin de içinde kül olacaksın!..." (Baykurt 2021, 61).

Kararlı "Evet, torunu gelip geçti, bir daha gelmedi; doğru! Fakat kendisi bir gün bile ayrılmadı köyden! Oğlu, gelini, torunları gitti, o gitmedi. Neden? 'Koyup gidemem düşmanlarımı!' dedi! Neden? 'Öcümü almadan boşlayamam köyü' dedi. Neden? Böyle öççü, ofçu, inatçı bir karıdır da ondan! Bunu eski saf atalar nereden bilecek? Bahusus benim karşımda kimse gık diyemezken, annacıma geçip sensin diyemezken... öhhoo!... onun çenesi bir gün olsun durdu mu? Yüzüme söyledi, ardıma söyledi. Ama bir gün olsun iyiliğime söylediğini duymadım; kötülüğüme söylediğini herkes duydu! O gün de, 'Yakacağım evini, samanlığını, içinde kendin de yanacaksın! dedi, haggaten öyle oldu-olayazdı! Az kaldı gidiyorduk! Allah bilir, Halil İbiş kurtardı!..." (Baykurt 2021, 108).

Bilge Devrimci mücadelenin bir parçası olmuş olan torununu sonuna kadar destekler: "Fırladı kalktı Irazca. Kaptı mektubu. Güneşe tuttu. Önünü ardını çevirip öptü. "Hepsinin ağzına bin kazan sıçayım şimdi, biiin!" diye bağırdı. "Nerde ne kadar sütü bozuk varsa, nerde yoksul düşmanı varsa; Ankara'da, Çankaya'da, Burdur'da, Bursa'da, eski yeni payitahtta, hastanede, postanede, derede tepede, köyde, şehirde, kasabada; Kars'ta, Kayseri'de, denizde, havada ne kadar çanak yalayıcı, ırz düşmanı, halk düşmanı varsa..." (Baykurt 2021, 386).

Bayram Kara (Kapalı/Duygusal) Anlatının Karataş'ta geçtiği ilk iki eserde Bayram, annesi Irazca'yla birlikte elindeki gücü kişisel çıkarlarını geliştirmek amacıyla kullanan yoz yöneticilere karşı verdiği mücadeleyle ön plana çıkmıştır. Fakat kente göç ettikten sonra Bayram, hademe olarak çalıştığı hastanedeki işini kaybetmemek için Nurcuların arasına katılır. Her geçen gün daha fazla dincileşir ve aile üyelerini de dincileşmeleri konusunda zorlar. Kendi kişisel çıkarlarını korumak adına güçlü olan tarikatçılara boyun eğer. Bu yüzden aile üyeleriyle sürekli tartışıp çatışır. "Bayram şehre göçünce her

bakımdan çok değişir. Kıyafeti ve davranışı şehirli gibi olmuştur. Namaz kılmaya başlamıştır. Namaza başlamasında daha çok işini kaybetme korkusu vardır. Çevresinin etkisiyle ailesinin de namaz kılması için baskı yapar. Onlarla bu konuda sürekli tartışır. Ahmet'in hafız olmasını istemektedir. Ahmet'in ve diğer çocukların okulu konusunda hem çocuklarıyla hem de Hatice ile kavgaları ve tartışmaları olur. O etrafındaki insanların etkisinde kalarak ailesiyle kavga etmekte, aile huzurunu kaybetmektedir" (Yanardağ 2005, 393). "Şehrin karmaşası ve geçim yükü Bayram'ı daha da pısrıklaştırır. Köyde sadece dış ortamla savaşıyan Bayram bu romanda aile içi bir savaşımın da içine düşecektir. Anası ile yaşadığı çatışmayı şehre "göç"le sonuçlandıran Bayram Haçça ile yaşadığı anlaşmazlıkta daha da güçsüzdür. Çünkü Irazca ile olan çatışmasında gönülsüz de olsa eşi ve çocukları yanında iken karısı ile olan anlaşmazlığında yapayalnızdır. Çünkü aile içi çatışmanın temeli çocukların eğitimi olayına dayandığı için çocukların üçü de analarından yana tavır sergilerler" (Karabela (Şermet) 2007, 487).

Pişman Anlatının sonlarına doğru Bayram, inanmadığı ve ailesini zor duruma soktuğu bir yola girmekten pişman olur: "Bilmem haberin var mı Haçça, ben aslında Irazca anamın demirinden bir Bayram'dım! Dassağı burulmuş tekeye döndürdü yaşam beni. Bildiğin gibi çok basıldım şu Burdur'da. Bu ezik yaşam, bu bozuk düzen, ve de sürdüğüm tatsız ömür gözümü çok yıldırıldı. Ocudum karakollardan, hükümetten! Güvenim kalmadı savcılara, yargıçlara. Ondan böyle bocalıyorum, siniyorum; bilmem bundan da haberin var mı?" (Baykurt 2021, 394).

Güvenilmez Irazca Bayram'ın içten pazarlıklı bir kişiliğe sahip olduğunu dile getirir: "...içinden vidalıdır! Cin akıllıdır ooo! Gizli din taşır da kimselere bildirmez! Ta bebeyken belliydi onun ne olacağı! Kız olsa orospu olurdu, oğlan oldu böyle oldu! Bir gün emzirirken mememi çektim, üç gün emmedim! Bebeyken küsegendi..." (Baykurt 2021, 59).

Fırsatçı Irazca, öğlene kadar uyuyan torununu oğluna benzetir: "Tembel eşşeğin dölü! Tembel babası da böyle öğlene kadar uyurdu" (Baykurt 2021, 60).

Bencil Çocuklarının bir an evvel okullarını bitirmelerini ve bir işe girip para kazanmalarını ister: "Vay eşşeğin kunladığı!... Bunların hepsi o anan olacak yılanın vidaları mı yoksa? Ulan ayağının dibindeki kısmeti tepip, yedi dağ ötedeki kaymakamlığa özeniyorsun! Demiyorsun, ben bir çıplak herifin oğluyum; mağazamız yok, fabrikamız yok; babam, anam işgören! Demiyorsun, neyle okuyacağız?..." (Baykurt 2021, 21).

İnatçı Ataerkil bir toplumda erkek ve baba olan Bayram, isteklerinin yerine getirilmesini ister: "Deve kininden beter!" dedi Haçça. "Bayram yeminli! Gidersem, karım boş olsun dedi. Ben de sarı öküzün yanında dura dura, hem tüyünden, hem huyundan aldım. O yüzden gitmiyoruz..." (Baykurt 2021, 25).

Tutucu İşini kaybetmemek için hastane yönetiminin mensubu olduğu tarikata girer: "Sınavlar bitsin, hemen namaza başlayacak benim oğlum! Sonra Mestan Hoca'nın yanına girmeyi kabul edecek! Ve girecek. Neden girmesin? Hazır mis gibi hocalık. O gün gözüyle gördü. Halıları, kilimleri serip oturmuş. Önünde kız ve erkek öğrencileri; okutuyor inil inil. Aşağıda yün çuvalları dolu dolu. Erlik, varlıkla olduğu gibi, bilim bilgi de vaktinde emek çekip çalışmakla..." (Baykurt 2021, 29).

Zalim Arzularına karşı gelinmesi halinde hırçınlaşır: "Demek gitmedi!... Nerde öyleyse?" Elini kaldırıp bir tane indirince, evin içi ağardı. Şerfe yıkıldı. Ağız burnu kan oldu. Bir tane daha indirdi. Söküldü dışının biri. "Demek bilmiyorsun! Demek gözün kör değil ama görmedin?" Kanadı, battı demeden bir daha vurdu" (Baykurt 2021, 50-51).

Maddiyatçı Kente göç edilmesinin ardından metaya ve paraya fazlasıyla değer verir: "Daha yetmedi mi Haçça Bey? Doğurduklarını okutup okutup, itaatsizliği göğe değdirmek mi istiyorsun? Allahaşkına yetsin artık! Bak, büyük söylemiş olmayım, oğlana karışmam, kız bir adım atamaz liseden yana! Şimdi liseye giden, yarın yüksek kısma da gideceğim diye tutturur! Girsin hemşire okuluna, öğretmen okuluna; Adana'da, Akşehir'de varmış; okuyup kısa yoldan zikkumlasın..." Çok kesin söyledi. Şerfe başladı ağlamaya" (Baykurt 2021, 202).

Haçça Kara (Açık/Sosyal) Kurguda rol oynayan en önemli kadın anlatı kişilerinden biri olan Haçça; Ahmet'in annesi ve Bayram'ın eşidir. Roman dizisinin ilk iki eserinde oldukça edilgen ve uysal bir kişilik yapısına sahip olan Haçça, kente göç edilmesiyle birlikte etkin ve açık bir kişiliğe bürünür. Çocuklarının laik ve bilimsel bir eğitim alarak hayallerinin peşinden gitmelerini arzulayan Haçça,

zaman içinde tarikatçı bir dindara dönüşmüş olan eşiyile sürekli olarak tartışır. Anlatının norm karakterlerinden biri olan Haçça, Eyleyensel Örneğe göre yardımcı işlevine sahiptir.

Muhtar Hüsnü (Kapalı/Asosyal) Roman dizisinin ilk iki bölümünde oldukça etkin bir rol oynayan Muhtar Hüsnü'nün, son parçada az da olsa geri plana çekildiği görülür. Olumsuz kişilik özellikleriyle ön plana çıkan anlatı kişisi, anlatının kart karakterlerinden biridir. Eyleyensel Örneğe göre engelleyici işlevine sahiptir. Dönemin dinci ve serbest-piyasacı sağ partileriyle yakın ilişkiler kuran anlatı kişisi, devletin sunduğu bütün imkanlardan faydalanarak kısa sürede zenginleşir. Çıkarlarına zarar veren veya maddi kazanç elde etmesine engel olan herkesi baskı ve şiddetle sindirir. Mütegalibe düzenin en belirgin temsilcisidir.

Daşduraklı Hilmi (Kapalı/Asosyal) Hastanedeki işgörenlerden biri olan anlatı kişisi, bütün Daşduraklılar gibi Nurcu tarikatına mensuptur. Personel Şefi ve Başhekimin hastanedeki casusluğunu yapan anlatı kişisi, çalışanların namaz kılıp kılmadıklarını ve abdest alıp almadıklarını gözetlemektedir. Köyden kente göç etmiş ve aylıklı bir işçi olarak çalışmaya başlamış olan Hilmi, bulunduğu yeri sağlamlaştırmak için Bayram gibi güç ve yetki sahiplerine boyun eğer. Bilinçsiz ve emeğine yabancılaşmış olan işçi tipi örneklerindedir.

Anlatıda yer alan diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Şerfe; Ahmet'in kız kardeşi, Osman; Ahmet'in küçük erkek kardeşi, Nurten; Şerfe'nin sınıf arkadaşı ve Ahmet'in aşkı, Navrumlu Ali; Karaların komşusu ve işçi, Abdullah Utku; toplumcu idealist Türkçe öğretmeni, Sabiha Ersoy; Türkçe öğretmeni, Hikmet Karcioğlu, Rahmi Paksoy, Personel Şefi Salim Sarı, Başhekim Yardımcısı Namık Bey, Battal, Bekçi Mustafa, Deli Hacı, İlhami Hafız; Nurcu imam, Tahir Hoca, Kozlucalı, Mestan Hoca, Necibe Teyze, İnarlı İzzet Öğretmen; laik ilkokul öğretmeni, Hacer, Durmuş, İbrahim; İstanbul'da gözlük satan çocuk, Kel Abdullah, Polis Memuru Nevzat Bey, Kosa, Atiye, İbradılı Şevket Şey; yargıç, Manifaturacı Yunus; eski DP ve yeni AP başkanı, Niyazi Bey; CHP başkanı, Muharrem, Haluk, Fezullah, Cafer İnce, Fevzi Erol, Kadir Abi, Süleyman Demirel vd.

Kaynakça

Akar, Yeliz. *Fakir Baykurt'un Romanlarında Toplumsal Gerçekçilik*. Yüksek Lisans Tezi, Yeni Türk Dili ve Edebiyatı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
Baykurt, Fakir. *Kara Ahmet Destanı*. İstanbul, Beyoğlu: Literatür Yayınları, 2021.

Çetin, Rabia. *Fakir Baykurt'un Romanlarında Toplumun Müşterek Bilinçatını Yansıtan Tiplerin Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2021.

Erol, Mustafa. *Fakir Baykurt'un Romanlarında Yer Alan Kişiler*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, 2019.

Karabela (Şermet), Sevim. *Fakir Baykurt (Hayatı ve Romanları Üzerine Bir İnceleme)*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: T.C. Gazi Üniversitesi, 2007.

Yanardağ, Mehmet Fetih. *Fakir Baykurt'un Hikaye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2005.

Yıldız, Kanat. «*Fakir Baykurt'un Romanlarında Sosyal Hayat*.» Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2008.